

**YETİŞKİN BAĞLANMA TÜRLERİ İLE YİYECEK NEOFOBİSİ (YENİLİKTEN KORKMA)
VE YİYECEK NEOFİLİSİ (YENİLİK ARAMA) ARASINDAKİ İLİŞKİ *****Öğr. Gör. Burçin BOZ** * **Doç. Dr. Bayram ŞAHİN** * **Prof. Dr. Erdoğan KOÇ** * **ÖZET**

Yeme içme insanların temel ihtiyaçları arasında yer almakta ve insanların hayatları boyunca yeme içme eğilimleri çeşitli nedenler ile farklılaşabilmektedir. İnsanların yeme eğilimlerini sosyal çevre, kültür ve kişilik ile ilgili faktörler etkileyebilmektedir. İnsanların davranışlarını etkileyen bir başka etken de insanların bağlanma türleridir. Hayatın ilk yıllarında şekillenen bağlanma türü ileriki yıllarda da devam etmekte ve davranışları etkileyebilmektedir. Bu araştırma İstanbul'daki restoranlarda yemek yeme deneyimi yaşayan 456 tüketici üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Anket formunda, demografik soruların yanı sıra yiyecek neofobisi, yiyecek neofilisi ve üçlü bağlanma stilleri ölçekleri yer almaktadır. Araştırma sonucunda güvenli bağlanan tüketicilerin yiyecek neofilisi eğiliminin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitim durumu yüksek olan tüketicilerin yiyecek neofilisi eğiliminin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Yiyecek neofobisi, Yiyecek neofilisi, Bağlanma türleri, Gastronomi, Pazarlama, Turizm*

Jel Kodları: *L66, L83, M31*

**ADULT THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT TYPES AND FOOD
NEOPHOBIA (FEAR OF INNOVATION) AND FOOD NEOPHILIA (NOVELTY SEARCH)****ABSTRACT**

Eating and drinking behaviors are among the basic needs of people, and people's eating and drinking tendencies can differ for various reasons throughout their lives. Factors related to social environment, culture and personality can affect people's eating tendencies. Another factor that affects people's

* Bu çalışma Burçin BOZ'un "Bağlanma Türlerinin Gastronomide Yenilikten Korkma (Neofobi) ve Yenilik Arama (Neofili) Davranışına Etkisi: Geleneksel Yöntemler ve Nöröparazlama Araçlarıyla İncelenmesi" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

* Balıkesir Üniversitesi, S.B.E., Turizm İşletmeciliği A.B.D., Balıkesir/Türkiye, E-mail: burcinsonmez86@gmail.com

* Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir/ Türkiye, E-mail: b.sahin@balikesir.edu.tr

* Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul/ Türkiye, E-mail: erdogankoc@yahoo.com

Makale Geçmişi/Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 30 Ağustos / August 2021

Düzeltilme Tarihi / Revision Date : 17 Ekim / October 2021

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 14 Kasım / November 2021

behavior is their attachment types. The type of attachment that is shaped in the first years of life continues in the following years and can affect behaviors. This research was conducted on 456 consumers who had dining experience in restaurants in Istanbul. Quantitative research design was used in the study. The data were gathered by the survey method. In addition to demographic questions, the questionnaire includes food neophobia, food neophilia and triple attachment styles and scales. As a result of the research, it was seen that securely attached consumers have a higher tendency to food neophilia. In addition, it has been concluded that consumers with high educational status have a high tendency to food neophilia.

Keywords: *Food neophobia, Food neophilia, Attachment types, Gastronomy, Marketing, Tourism*

Jel Codes: *L66, L83, M31*

1. GİRİŞ

İnsanlar hayatının her anında satın aldığı, hazırladığı, pişirdiği ve tükettiği yiyeceklerle ilgili seçimler yapmaktadır (Nezlek ve Forestell, 2019: 210). Bu seçimler yiyecek tüketimini de içermektedir ve yiyecek seçimleri tüketici talebi yaratması açısından önemlidir (Sobal, Bisogni, Devine ve Jastran, 2006: 1). Yiyecek ve içeceklerin tadı, insanların duyuşsal algılarıyla ilgili düşüncelerini gösteren bir seçim değeridir (Sobal vd., 2006: 7). Bir yiyeceğin beklenen tadı ise, o yiyeceğin tüketilmesini etkileyen faktörlerden birisidir. Yiyeceğin tadı, tüketim kararının verilmesinde etkili olabilmektedir (Assanand, Pinel ve Lehman, 1998: 1001-1002). İnsanların yiyecek tercihleri, doğdukları anda başlayarak, çevresindekilerle olan ilişkilerinin de etkisiyle hayatları boyunca değişmeye devam etmektedir (Veeck, 2010: 259). Bir yiyeceğin tüketim kararının verilmesinde insanların yiyeceğe ilişkin davranışları etkili olabilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yiyecek neofobisi (yenilikten korkma) ve yiyecek neofilisi (yenilik arama) gibi eğilimler önem taşımaktadır.

Yiyecek neofobisi, yeni yiyecekler yerine tanıdık yiyeceklerin göreceli tercihini içeren bir kişilik özelliğidir (Pliner ve Salvy, 2006: 76). Yiyecek neofilisi ise yeni yiyecekleri denemeye olan isteklilik olarak ifade edilebilir (Capiola ve Raudenbush, 2012). Yiyecek neofobisi ve yiyecek neofilisi hem sosyal hem de bireysel özelliklerdir (Veeck, 2010: 252). İnsanların yiyecek seçimini etkileyen bir kişilik özelliği olan yiyecek neofobisi ve yiyecek neofilisi (Pliner ve Hobden, 1992; Olabi, Najm, Baghdadi ve Morton, 2009) ile ilgili son yıllarda yerli alan yazında katılımcıların yiyecek neofobisi/neofilisi düzeylerini ölçmeye yönelik yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Yiğit ve Doğdubay, 2017; Boz, Fındık ve Şahin, 2019; Sahilli-Birdir, İflazoğlu ve Birdir, 2019; Ceylan ve Akar-Şahingöz, 2019; Keskin ve Sezen, 2020; Soylu, Taştan, Eban ve Aslantürk, 2021). Bu çalışmalarda yiyecek neofobisi/neofilisi düzeyleri ayrıca, Sahilli-Birdir vd. (2019) yaşa göre, Ceylan ve Akar-Şahingöz (2019), eğitim ve yurtdışına çıkma durumuna göre, Keskin ve Sezen (2020) ile Soylu vd. (2021), yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim gibi demografik değişkenlere göre analiz etmişlerdir.

Bağlanma ile ilgili yapılmış olan çalışmaların önemli bir kısmı psikoloji alanında yapılmıştır (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005; Sümer, 2006; Tüzün ve Sayar, 2006; Çalışır, 2009; Pazvantoğlu vd., 2011; Dağ ve Gülüm, 2013), son zamanlarda işletme, pazarlama gibi alanlarda ve bağlanma ile ilgili ölçeklerin geliştirilmesi ve var olan ölçeklerin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliklerinin yapılması ile ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır (Kesebir, Kökçü ve Dereboy, 2012; Erzen, 2016; Boz, 2018). Bağlanmanın, 0-2 yaşından başlayarak etkilerinin hayat boyu devam ettiği bir davranış olması ve bireylerin davranışları üzerinde etkiye sahip olması açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı; bağlanma türleri ile yiyecek neofobisi (yenilikten korkma) ve yiyecek neofilisi (yenilik arama) arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır. Turizm sektörü istihdam ve gelir açısından değerlendirildiğinde önde gelen sektörlerden birisidir. Turizm sektörü içerisinde yiyecek ve içecek faaliyetleri önemli bir paya sahiptir. Bu çerçevede gastronomi ve gastronomi turizmi ön plana çıkmaktadır. Gastronomi ve gastronomi turizminin etkisiyle insanların yeni ve farklı yiyeceklerle tanışması imkanı olmuştur. Böylelikle insanlar yeni yiyeceklerle karşılaşma, yeni yiyecekleri deneme veya yeni yiyeceklerden kaçınma gibi davranışlarda bulunabilmektedirler. Bu doğrultuda çalışma, hem yeni yiyeceklere karşı olan tutum ve eğilimleri hem de bağlanma türlerinin bu eğilimler üzerindeki etkisi açısından önem arz etmektedir.

2. YİYECEK NEOFOBİSİ VE YİYECEK NEOFİLİSİ

Bütün canlılar hayatta kalabilmek için yemeye (yeme-içme) ihtiyaç duyarlar (James ve Schofield, 1990). Günümüzde yeme davranışı hem fizyolojik bir ihtiyaç hem de sosyal bir ihtiyaç haline gelmiştir (Kardeş-Çolakoğlu ve Sarıışık, 2021: 731). Yemek yemek insanların hayatta kalmalarının yanı sıra, keyif ve haz alması noktasında da katkı sağlamaktadır (Koç, 2013). Bir bebek hayata gözlerini açtığı ilk andan itibaren yeme ihtiyacı duymakta ve yemek yeme bebek için bir keyif ve haz kaynağı olabilmektedir (Marty, Chambaron, Nicklaus ve Monnery-Patris, 2018: 265). Brown, McIlveen ve Strugnell (2000:231), yeme içme davranışının, erken çocukluk yıllarında aile ile birlikte ev ortamında, ebeveyn çocuk etkileşimiyle oluşabildiğini belirtmişlerdir.

Hepçil (Omnivor) olarak insanlar, beslenmelerinde çeşitliliğe ihtiyaç duyarlar (Birch, 1998). İnsanlarda dahil bütün hepçillerin yeni yiyeceklerle ilişki içinde olduğu süreç “omnivor paradoksu” olarak ifade edilmektedir (yiyecek neofobisi, yiyecek neofilisi ve hepçil ikilemi/omnivor ikilemi birbiri ile bir ilişki içindedir). Hepçiller, beslenme ihtiyacını karşılamak için yeni yiyecek kaynakları arayışı içindedirler. Ancak bu arayış içinde tehlikeli durumlarla da karşılaşabilirler. Çünkü bilinmeyen yiyecekler zehirli, tehlikeli vb. olabilir (Laureati, Bergamaschi ve Pagliarini, 2015: 8). Ancak, omnivorlarda yiyecek neofobisi zehirli/tehlikeli olan yiyeceklerin yenmesi ihtimalini azaltabilmektedir (Knaapila vd., 2011). Çünkü iyi bir yemek yaşam iken kötü bir yemek ölüm anlamına gelebilir (Rozin,

2006: 20). Yiyecek neofobisi, insanlarda dahil olmak üzere bütün canlıların (hepçil olan) bir özelliğidir (Pliner ve Salvy, 2006: 75).

Pliner ve Hobden (1992), yiyecek neofobisini, yeni yiyecek yeme isteksizliği veya yeni yiyecekten kaçınma olarak ifade etmektedir (Pliner ve Hobden, 1992). Yiyecek neofobisi veya yenilikten korkma, tipik olarak yeni bir yiyeceği reddetme eğilimini tanımlayan bir ifadedir (Birch, 1998). Yiyecek neofobisi, yabancı yiyeceklere karşı olan kaçınmadır ve aşına olunan, daha önceden tadına bakılmış ve sevilmeyen yeme isteksizliğinden yani yemek seçiciliğinden farklıdır (Knaapila vd., 2007: 573). Neofobikler, alışık olmadıkları yiyecekleri tiksintiyle algırlarlar ve alışılmadık yiyeceklerin tadına bakmaktan bilinçli olarak kaçınırlar, uzak dururlar (Veeck, 2010: 259). Kim, Eves ve Scarles (2009) yürüttükleri araştırmada yiyecek neofobisi ile yerel yiyecek seçimi arasında ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Muhammad, Ibrahim, Ahmad ve Hanan (2016), genç aşçılar üzerine yürüttükleri araştırmada, gıda ile uğraşan kişiler (genç aşçılar) arasında bile az sayıda da olsa yiyecek neofobisi düzeyi yüksek olan kişiler olduğunu belirtmektedirler. Çınar, Karinen ve Tybur (2021) yürüttükleri araştırmada, yiyecek neofobisinin et ve bitki tüketimi boyutlarına göre değiştiğini ve cinsiyetin et ve bitki neofobisiyle ilişkisini test etmişlerdir. Et neofobisinin kadınlarda erkeklerden daha yüksek olduğunu, bitki neofobisinde ise farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır.

Yiyecek neofilisi, genellikle yiyecek neofobisinin karşıtı bir kavram olarak kabul görmektedir (Dimitrovski ve Crespi-Vallbona, 2017: 478). Neofobi bilinmeyene karşı olumsuz bir tutum iken, neofili bilinmeyene karşı olumlu bir tutumu ifade eder, yani neofili yeni yiyeceklere karşı bireylerin olumlu bir tutum göstermesidir (Tańska, Babicz-Zielińska ve Chaillot, 2017: 369). Yiyecek neofilikleri, aşına olmadıkları, bilmedikleri yiyecekleri denemekten zevk alırlar (Fenko, Backhaus ve van Hoof, 2015: 31). Yeni yiyecekleri denemeye oldukça isteklidirler (Raudenbush ve Frank, 1999: 262; Aqueveque, 2016: 67). Yeni yiyecek arayışı olarak ifade edilebilen yiyecek neofilisi, bir kişilik özelliğidir (Pliner ve Hobden, 1992: 107). Yiyecek neofilisi, yeni yiyeceklere yaklaşma, yeni yiyecekleri tatma eğilimi olarak ifade edilebilir (van Trijp ve van Kleef, 2008: 562; Kim vd., 2009: 428). Yiyecek neofilisi Fischler (1988) tarafından, keşfetme eğilimi, değişim ihtiyacı, çeşitlilik, yenilik arayışı şeklinde ifade edilmektedir. Neofilikler, alışılmadık yiyecekleri olumlu bir bakış açısıyla algılamakta ve yeni yiyeceklerle karşılaşmayı “macera” olarak kabul etmektedirler. Neofiliklerin seyahat ederken ve güvendikleri restoranlarda yemek yerken yeni yiyeceklerle karşılaşma ihtimalleri olabilmektedir (Veeck, 2010: 259). Tuncdoğan ve Ar (2018), neofiliklerin; deneyime açıklık, dışadönüklük, biliş ihtiyacı ve dokunma ihtiyacına sahip olduklarını belirtmektedirler. İnsanların yeme davranışlarında bağlanma türleri/stilleri (*kaygılı, kaçınan, güvenli*) de etkili olabilmektedir. Bağlanma özellikle yaşamın ilk yıllarında (özellikle 0-2 yaş aralığında) şekillenmektedir. Yemek içme alışkanlıkları ve tercihleri de yaşamın ilk yıllarından itibaren şekillenmeye başlayabilmektedir. Örneğin, Birch, (1998), bebeklerin yiyecek konusunda neofobik olmaya yatkın olduğunu belirtmiştir.

3. BAĞLANMA DAVRANIŞI

Bağlanma, bir kişinin başka bir kişiyle kurduğu duygusal bağı ifade etmektedir (Ainsworth, 1969: 971). Bağlanma çocukluk döneminde başlar ve yaşam boyunca devam eder (Dwyer, 2005). İnsanlar yaşlandıkça, sevdikleriyle daha dengeli ilişkiler kurabilmektedir. Bağlanmanın doğası ve ifade edilişi hayat boyunca değişse de bağlanma davranışı sürekli (Williams, 2003: 60). Çocukların, 0-2 yaş arası sadece fiziksel değil aynı zamanda zihinsel ve duygusal açıdan da gelişim gösterdiği bir dönemdir. Özellikle 0-2 yaş aralığında çocuğun bakım veren (anne, baba, büyükanne, bakıcı vb.) ile kurduğu ilişki, zihinsel ve duygusal gelişimi ve kişiliğinin oluşması için önemli bir dönem olmaktadır (Tüzün ve Sayar, 2006: 24). İnsanların yaşamının ilk dönemlerinde bakım veren (anne, baba, büyükanne, bakıcı vb.) ile kurmuş olduğu ilk ilişki, yaşamın daha sonraki dönemlerinde insanların tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir (Durak-Batıgün ve Büyükaşahin, 2008: 106). Bağlanma davranışı, yakınlık ve teması içermekte (Ainsworth ve Bell, 1970, 50) olup farklı stillerde görülebilmektedir.

Bağlanma türleri/stilleri ile ilgili farklı çalışmalarda farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall'un (1978), çocukluk döneminde bağlanma türlerini güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan olarak sınıflandırmıştır. Hazan ve Shaver (1987), romantik ilişkilerde bağlanma biçimlerini incelemiştir. Yetişkinlik döneminde, romantik ilişkilerde bağlanma türlerini güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan olarak üç başlık altında sınıflandırmışlardır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise yetişkinlikte bağlanma türlerini dörtlü bağlanma modeli olarak dört başlık altında sınıflandırmıştır. Bunlar güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanmadır.

Çocukluk dönemini temel alan bir araştırmada anne ile çocuk arasındaki bağlanma türleri güvenli, kaygılı (kararsız) ve kaçınan olarak ele alınmıştır (Ainsworth vd., 1978). Bağlanma çocukluk döneminde olduğu gibi yetişkinlik döneminde de görülen, yaşam boyu devam eden bir davranıştır. Çocukluk dönemi için ifade edilen bu üç bağlanma türü, yetişkinlikte de devam etmekte ve kendini göstermektedir (Feeney ve Noller, 1990: 281).

Güvenli bağlanma; bakım veren (anne, baba, bakıcı vb.) ile çocuk arasında özellikle sıkıntılı zamanlarda özgür bir iletişim olarak kendini göstermektedir. Aynı zamanda sıkıntılı olmayan, normal zamanlarda da çocuk bakım vereni keşif için "güvenli bir yer" olarak görmektedir (Dwyer, 2005: 158). Güvenli bağlanma türüne/stiline sahip kişiler, kendini kabul etme, benlik saygısı ve özyeterlilik gibi duygulara sahiptirler. Duygularını başarılı bir şekilde düzenlerler, hayatın getirdiği kötü durumlar karşısında genellikle iyimser ve umutludurlar (Mikulincer ve Shaver, 2007: 460). **Kaygılı (Kararsız) bağlanma;** bireylerin önemli olan diğer kişiler tarafından; reddedilme, terkedilme veya sevilmeme gibi endişeleri ile ilgilidir (Collins ve Feeney, 2004: 364). Kaygılı bağlanma türüne/stiline sahip bireyler, tehditleri abartma eğilimine sahiptirler (Mikulincer ve Shaver, 2007: 32). **Kaçınan bağlanma;** çocuğun, bakım veren (anne, baba, bakıcı vb.) kişiye karşı yaklaşma, yakınlaşma, destek alma, korunma

gibi ihtiyaçlarına mesafeli ve kızgın olarak karşılık vermesi temeline dayanmakta ve bu durumlar karşısında ortaya çıkmaktadır (Sümer vd., 2009: 39).

Bağlanma türlerinin yeme davranışı üzerinde de etkileri olabilmektedir. Güvensiz bağlanma ile yeme bozukluğu arasında bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Tasca ve Balfour, 2014; Caglar-Nazali, Corfield, Cardi vd., 2014; Pepping, O'Donovan, Zimmer-Gembeck ve Hanisch: 2015). Faber, Dubé ve Knauper (2018) yaptıkları çalışmada, 70 makale ve 19.740 katılımcıyı incelemiştir. Meta analizi ile yaptıkları çalışmada, bağlanma türleri ile sağlıklı ve sağlıksız yeme arasındaki ilişkiyi ölçmeyi amaçlamışlardır. Buna göre güvensiz bağlanma düzeyi yükseldikçe diğer kişiler ile güvenli bir ilişki ve iletişim kuramadıkları ve yeme bozuklukları yaşadıkları tespit etmişlerdir. Hardman, Christiansen ve Wilkinson, (2016) ise çalışmasında bakıcı ile yaşanan bağlanma bozukluğunun çocuklarda yeme bozukluğu ile ilişkisi incelenmişlerdir. Ergenlik öncesi 116 çocuğun annesi ile yapılan çalışma sonuçlarına bakıldığında terkedilme endişesi yaşayan çocukların (attachment anxiety) duygusal aşırı yeme eğilimleri yüksek olduğu görülmüştür. Vardal ve Batıgün (2017) de yaptıkları çalışmada, kaygılı ve kaçınan bağlanma biçimlerinin, yeme tutumları üzerinde anlamlı doğrudan etkisi bulunduğunu ortaya konmuşlardır. Akten ve Noyan, (2019) bağlanma türleri ve yeme bağımlılığı ilişkisini tespit etmek için bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada yeme bağımlılığı ile bağlanma türlerinin her biri arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmuştur. Bunun sonucunda da bağlanma türlerinin kişilerin yeme bağımlılığının belirlenmesinde önemli bir unsur olduğu belirtilmiştir.

4. YÖNTEM

Çalışma kapsamında yetişkinlerin bağlanma türlerinin yiyecek neofilisi ve neofobisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmada süre açısından kesitsel, amaç bakımından açıklayıcı ve yöntem bakımından ise nicel araştırma deseni seçilmiştir. Seçilen araştırma yöntemi ile tımdengelim yaklaşımıyla araştırma kapsamındaki kuramlardan oluşturulan hipotezler test edilmiştir.

4.1. Örneklem Veri Toplama Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Çalışmanın evrenini İstanbul'daki nitelikli restoranlarda (etnik restoranlar, balık restoranları, steakhouse vb. restoranlar) yemek yiyenler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında İstanbul'daki nitelikli restoranlarda (etnik restoranlar, balık restoranları, steakhouse vb. restoranlar) yemek yiyen Türk tüketicilerden 456 adet anket formu toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırma verileri kolayda örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri ile toplanmıştır.

Veriler Haziran- Ağustos 2020'de toplanmıştır. Araştırma verileri SPSS 19 ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerden biri Pliner ve Hopden (1992) tarafından geliştirilen "Food Neophobia Scale (FNS)-Yiyecek Neofobisi Ölçeğidir. Bu ölçeğin Türkçe alan yazında araştırmacılar tarafından Türkçeye uyarlanmış hali kullanılmıştır (Yiğit ve Doğdubay, 2017; Ceylan ve Akar-Şahingöz, 2019; Keskin ve Sezen, 2020). Bu ölçek yiyecek neofobisi ve yiyecek neofilisi olarak 2 boyut 11 maddeden oluşmaktadır. Bağlanma türlerini/stillerini belirlemek için ise, Erzen (2016) tarafından

geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış, 18 maddeden oluşan üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği kullanılmıştır. Son olarak anket formunda katılımcıların demografik durumlarını ölçmek için cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu ile ilgili sorular yer almaktadır.

4.2. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışma kapsamında geliştirilen ve test edilen hipotezler:

H₁: Yiyecek neofobisi eğilimi ile bağlanma türleri arasında ilişki vardır.

H_{1a}: Yiyecek neofobisi eğilimi ile güvenli bağlanma arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H_{1b}: Yiyecek neofobisi eğilimi ile kaygılı bağlanma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{1c}: Yiyecek neofobisi eğilimi ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H₂: Yiyecek neofilisi eğilimi ile bağlanma türleri arasında bir ilişki vardır.

H_{2a}: Yiyecek neofilisi eğilimi ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_{2b}: Yiyecek neofilisi eğilimi kaygılı bağlanma arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H_{2c}: Yiyecek neofilisi eğilimi ile kaçınan bağlanma arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H₃: Yiyecek neofilisi eğilimi ile yiyecek neofobisi eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Yiyecek neofobisi eğilimi ifadelerine katılım açısından kadın ve erkek tüketiciler arasında anlamlı bir fark vardır.

H₅: Yiyecek neofilisi eğilimi ifadelerine katılım açısından kadın ve erkek tüketiciler arasında anlamlı bir fark vardır.

H₆: Bağlanma türleri ifadelerine katılım açısından kadın ve erkek tüketiciler arasında anlamlı bir fark vardır.

H_{6a}: Güvenli bağlanma ifadelerine katılım açısından kadın ve erkek tüketiciler arasında anlamlı bir fark vardır.

H_{6b}: Kaygılı bağlanma ifadelerine katılım açısından kadın ve erkek tüketiciler arasında anlamlı bir fark vardır.

H_{6c}: Kaçınan bağlanma ifadelerine katılım açısından kadın ve erkek tüketiciler arasında anlamlı bir fark vardır.

H₇: Yiyecek neofobisi eğilimi eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

H₈: Yiyecek neofilisi eğilimi eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde demografik bilgiler, yiyecek neofobisi, yiyecek neofilisi, bağlanma türleri ile ilgili tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Tablo 1’de yer alan demografik veriler incelendiğinde, araştırmaya katılanların %44,7’sinin kadın, %55,2’sinin erkek olduğu, %28,5’inin evli, % 68,4’ünün bekar olduğu, eğitim durumlarına bakıldığında ise, %12,1’i ilköğretim mezunu, %30,9’u lise mezunu, %17,5’i ön lisans mezunu, %28,3’ü lisans mezunu, %10,5’i lisans üstü mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	204	44,7
Erkek	252	55,2
Toplam	456	100
Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	130	28,5
Bekar	312	68,4
Cevapsız	14	3,1
Toplam	456	100
Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
İlköğretim	55	12,1
Lise	141	30,9
Ön Lisans	80	17,5
Lisans	132	28,9
Lisans Üstü	48	10,5
Toplam	456	100

Araştırma hipotezlerinin test edilmesine geçmeden önce anket formlarından elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirliklerine ait analizler yapılmıştır. Elde edilen verilerin geçerliliğini test etmek için keşfedici faktör analizi (KFA) yapılmıştır.

KFA’da döndürme yöntemi olarak varimax kullanılmıştır. Güvenilirlik analizi için ise Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısından yararlanılmıştır. KFA sonucunda, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik değerinin yiyecek neofilisi için ,75 olduğu, yiyecek neofobisi için ,58 olduğu ve bağlanma türleri için ,85 olduğu ve örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir (Williams, Onsman ve Brown, 2010; Young ve Pearce, 2013). Barlett küresellik testinin anlamlı olması yiyecek neofilisi [$X^2(15) = 1030.820, p < 001$], yiyecek neofobisi [$X^2(6) = 213.095, p < 001$], bağlanma türlerine [$X^2(153) = 2354.748, p < 001$] ait maddeler arasındaki korelasyon ilişkilerinin faktör analizi için yeterli olduğunu belirtmektedir. KFA sonucuna göre açıklanan varyans ve faktör yükleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Keşfedici faktör analizinde faktör yüklerinin en az ,32’nin üzerinde olması tavsiye edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu doğrultuda faktör yükü belirtilen değer in altında olan ifadeler analiz dışında tutulmuştur. Buna göre; “Yeni yöresel restoranları denemek isterim. (Neofili 6)”, “Yiyeceğim yiyecekler konusunda çok titizimdir. (Neofobi 3)” ifadelerine ait veriler analiz dışında bırakılmıştır. Tablo 2’de bulunan ölçeklerden elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirlik analizine ait sonuçları yer

almaktadır. Cronbach alpha değerlerinin ,60 ve üzerinde olması ölçeklerden elde edilen verilerin güvenilir olduğunu ifade etmektedir (Nakip, 2013).

Tablo 2. Keşfedici Faktör Analizi (KFA) ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Faktör Adı	Maddeler	Faktör Yükü	Öz Değer	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha	
Yiyecek Neofili	Neofili3	,839	2,857	57,149	,797	
	Neofili2	,837				
	Neofili1	,827				
	Neofili4	,740				
	Neofili5	,470				
Yiyecek Neofobisi	Neofobi2	,731	1,828	45,702	,600	
	Neofobi1	,730				
	Neofobi5	,629				
	Neofobi4	,605				
Bağlanma Türleri/Stilleri	Kaçınan Bağlanma	Kaçınan1	,780	5.198	22.558	,680
		Kaçınan3	,752			
		Kaçınan2	,686			
		Kaçınan6	,675			
		Kaçınan7	,662			
		Kaçınan5	,518			
		Kaçınan4	,391			
	Güvenli Bağlanma	Güvenli1	,748	2.194	13.895	
		Güvenli4	,648			
		Güvenli5	,640			
		Güvenli2	,511			
		Güvenli3	,399			
	Kaygılı Bağlanma	Kaygılı4	,723	1.423	12.519	
		Kaygılı5	,687			
		Kaygılı3	,537			
		Kaygılı2	,525			
		Kaygılı6	,480			
		Kaygılı1	,403			

Hipotezleri test etmeden önce verilerin normallik dağılımına ait değerlere bakılmıştır. Verilerin normalliğini analiz etmek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Çarpıklık, değişkene ait değerlerin ortalama etrafında sağa mı sola mı daha çok çarpık olduğuyla ilgilidir. Bu değerler, ortalama etrafında toplanmışsa ve uç kısımlara doğru düzgün bir şekilde azalıyorsa verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Gürbüz ve Şahin, 2018: 212). Literatüre bakıldığında verilere ait çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin -2 ile 2 arasında olması verilerin

normal dağıldığını göstermektedir (Kim, 2013). Buna göre çarpıklık değerlerinin $-0,482$ ile $0,540$ ve basıklık değerlerinin ise $-1,030$ ile $-0,080$ arasında dağıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda verilerin normal dağıldığı söylenebilir.

Bağlanma türleri, yiyecek neofobisi eğilimi ve yiyecek neofilisi eğilimi arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile test edilmiştir. Bu ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Tablo 3’de yer alan korelasyon istatistiklerine göre, yiyecek neofobisi eğilimi ile kaçınan bağlanma ($r=0,130$; $p<0,01$), kaygılı bağlanma ($r=0,243$; $p<0,01$) arasında anlamlı ve pozitif yönlü, güvenli bağlanma ($r= -0,100$; $p<0,05$), arasında ise anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3. Korelasyon Analizi Sonuçları

	(KÇB)	(KYB)	(GB)	(NFİ)	(NFO)
Kaçınan Bağlanma (KÇB)	1				
Kaygılı Bağlanma (KYB)	,508**	1			
Güvenli Bağlanma (GB)	-,424**	-,152**	1		
Yiyecek Neofilisi Eğilimi (NFİ)	,086	,098*	,204**	1	
Yiyecek Neofobisi Eğilimi (NFO)	,130**	,243**	-,100*	-,188**	1

* $p< ,05$, ** $p< ,01$

Yiyecek neofilisi eğilimi ile bağlanma boyutlarından kaygılı bağlanma ($r=0,098$; $p<0,05$) ve güvenli bağlanma ($r=0,204$; $p<0,01$) arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Yiyecek neofobisi eğilimi ile yiyecek neofilisi eğilimi ($r= -0,188$; $p<0,01$) arasında ise anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Bağlanma Türlerine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Kaçınan Bağlanma						
<i>Cinsiyet</i>	n	Ort.	SS	SD	t	p
Kadın	204	2,52	,83			
Erkek	252	2,56	,78	454	-,551	,582
Kaygılı Bağlanma						
<i>Cinsiyet</i>	n	Ort.	SS	SD	t	p
Kadın	204	2,86	,84			
Erkek	252	2,82	,70	394	,621	,535
Güvenli Bağlanma						
<i>Cinsiyet</i>	n	Ort.	SS	SD	t	p
Kadın	204	3,70	,68			
Erkek	252	3,37	,75	454	4,818	,000

Bağlanma türlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği 456 kişiden elde edilen verilere göre incelenmiştir. Bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4’de yer almaktadır. Elde edilen verilere göre bireylerin kaçınan bağlanma eğilimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t_{(454)}=-,551$; $p>,05$). Bu çalışmadan farklı olarak, Keklik (2011)’in çalışmasında kaçınan bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve erkeklerin kaçınan bağlanma ortalamalarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Kaygılı bağlanma eğiliminin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları incelendiğinde, bireylerin kaygılı bağlanma eğilimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($t_{(394)}=-,621$; $p>,05$). Çelikkaleli ve Avcı (2016)'de 445 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmasında cinsiyet ile bağlanma türleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu elde etmişlerdir.

Güvenli bağlanma eğiliminin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları tablo 4'de yer almaktadır. Elde edilen verilere göre bireylerin güvenli bağlanma eğilimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(454)}=4,818$; $p<,05$). Kadınlara ait güvenli bağlanma eğilimi ortalaması (Ort.=3,70; SS=,68) erkeklerin güvenli bağlanma eğilimi ortalamasından (Ort.=3,37; SS=,75) daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar, kadınların erkeklerden anlamlı düzeyde daha fazla güvenli bağlanma eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Bu çalışmaya benzer olarak, Erözkan (2011)'ın Muğla'da üniversite okuyan 504 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmasında güvenli bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulmuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha güvenli bağlanma eğilimine sahip olduklarını belirtmiştir. Koçak ve Karasu (2016)'nın Ankara'da 423 lise öğrencisi üzerinde yapmış olduğu çalışmada da güvenli bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve erkek öğrencilerin ortalamaları kız öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Yiyecek Neofilisi Eğilimine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

<i>Cinsiyet</i>	N	Ort.	SS	SD	t	p
Kadın	204	3,24	,83			
Erkek	252	3,12	,81	454	1,574	,116

Yiyecek neofilisi eğiliminin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği 456 kişiden elde edilen verilere göre incelenmiştir. Bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 5'de yer almaktadır. Elde edilen verilere göre bireylerin yiyecek neofilisi eğilimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_{(454)}=1,574$; $p>,05$). Bu sonuçlardan farklı olarak, Sanjuán-López, Philippidis ve Resano-Ezcaray (2011) yaptıkları çalışmada eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin daha fazla neofilik tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Yiyecek Neofobisi Eğilimine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

<i>Cinsiyet</i>	N	Ort.	SS	SD	t	p
Kadın	204	2,74	,68			
Erkek	252	2,77	,78	454	-,510	,610

Yiyecek neofobisi eğiliminin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği 456 kişiden elde edilen verilere göre incelenmiştir. Bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır. Elde edilen verilere göre bireylerin yiyecek neofobisi eğilimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t_{(454)}=-,510$; $p>,05$). Bu çalışmadaki sonuçlara benzer olarak Sahilli-Birdir vd.

(2019)'in 129 turist rehberi adayına yaptığı çalışmada neofobi eğilimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yine benzer olarak Ceylan ve Akar-Şahingöz (2019) Ankara ve İstanbul illerindeki özel şirketlerde çalışan yetişkinlere yapılan çalışmada da cinsiyet ile yiyecek neofobisi eğilimi arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Van den Heuvel, Newbury ve Appleton (2019) 377 yaşlı yetişkine yiyecek neofobisi eğilimi ile ilgili yaptığı çalışmada cinsiyet ile yiyecek neofobisi eğilimi arasında bir ilişki bulunamamıştır. Kol ve Akçil-Ok (2020)'in 236 akademisyene yaptığı çalışmada cinsiyet ile yiyecek neofobisi eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır. Camarena, Sanjuan ve Philippidis (2011) ise İspanya'da yaptıkları çalışmada erkeklerin daha fazla yiyecek neofobisi eğilimi göstermiş olduğunu belirtmişlerdir. Sanjuán-López vd., (2011) ise çalışmasında kadınların daha neofobik oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Soylu vd. (2021) Mersin'e gelen 315 yerli turist üzerinde yaptığı çalışmada yiyecek neofobisi eğilimi ile eğitim arasında anlamlı bir fark olduğunu ve kadınların yiyecek neofobisi eğilimi skorlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7. Eğitim Durumu ile Yiyecek Neofilisi Eğilimine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi

Sonuçları

Eğitim	N	Ort.	SS	SD	F	p
İlköğretim	55	2,87	,73			
Lise	141	3,14	,90			
Ön Lisans	80	3,30	,67	4,451	3,178	,014
Lisans	132	3,17	,82			
Lisans Üstü	48	3,38	,83			
Toplam	456	3,17	,82			

Eğitim durumlarına göre katılımcıların neofili düzeyleri arasında anlamlı fark olup olmadığına dair hipotez, verilerin normal dağılması ve Levene testi sonuçlarına göre varyansların homojen dağılımı varsayımını karşılaması nedeniyle tek yönlü varyans analizi ile test edilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumları ile yiyecek neofilisi eğilimi arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(4,451)}=3,178$, $p<,05$). Bir diğer ifadeyle katılımcıların yiyecek neofilisi eğilimleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu gösteren çoklu karşılaştırma Tukey testi sonuçlarına bakıldığında, lise (Ort. = 3,14; SS. = ,90) ve lisans (Ort. = 3,17; SS. = ,82) mezunlarının yiyecek neofilisi eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak ilköğretim mezunlarının yiyecek neofilisi eğilimleri (Ort. = 2,87; SS. = ,73), ile önlisans (Ort. = 3,30; SS. = ,67) ve lisans üstü (Ort. = 3,38; SS. = ,83) mezunlarının yiyecek neofilisi eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < ,05$). Benzer sonuçlar Keskin ve Sezen (2020)'nin Kapadokya'daki restoranlara giden 356 misafire yaptıkları çalışmasında da görülmektedir. Bu çalışmada, katılımcıların eğitim durumları ile yiyecek neofilisi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve eğitim durumunun artmasının yeni yiyecek deneme isteğinin arttırabileceği belirtilmiştir.

Tablo 8. Eğitim Durumu ile Yiyecek Neofobisi Eğilimine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi

Sonuçları

<i>Eğitim</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
İlköğretim	55	2,62	,56			
Lise	141	2,76	,60			
Ön Lisans	80	2,91	,97	4,451	1,399	,233
Lisans	132	2,72	,75			
Lisans Üstü	48	2,74	,78			
Toplam	456	2,76	,74			

Tablo 8 incelendiğinde tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumları ile yiyecek neofobisi eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($F_{(4,451)}=1,399$, $p>,05$). Başka bir ifadeyle katılımcıların yiyecek neofobisi eğilimleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermemektedir. Bu çalışmayla benzer şekilde Keskin ve Sezen (2020) Kapadokya bölgesindeki restoranlara gidenlerin neofili ve neofobi düzeylerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada eğitim durumları ile yiyecek neofobisi eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Başka bir çalışmada eğitim seviyesi arttıkça yiyecek neofobisi eğiliminin azaldığı belirtilmiştir (Meiselman, King ve Gillette, 2010). Benzer şekilde Tuorila, Lähteenmäki, Pohjalainen ve Lotti (2001) 1083 Finli denek üzerinde yiyecek neofobisi ile ilgili yaptığı çalışmada deneklerin eğitim seviyeleri arttıkça daha az neofobik oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ceylan ve Akar-Şahingöz (2019) Ankara ve İstanbul'daki özel şirketlerde çalışan 377 kişiden elde ettiği veriler doğrultusunda üniversite mezunlarının yiyecek neofobisi eğiliminin daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. Soucier, Doma, Farrell, Leith-Bailey ve Duncan (2019)'ın 250 yaşlı yetişkin üzerinde yaptıkları çalışmada eğitim durumu ile yiyecek neofobisi arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve eğitim seviyesi daha düşük olanların yiyecek neofobisinin daha yüksek derecede olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada yapılan istatistiksel analizler doğrultusunda H_{1a} , H_{1b} , H_{1c} , H_{2b} , H_3 , H_{6a} , H_7 hipotezleri desteklenmiş, H_{2a} , H_{2c} , H_{3c} , H_4 , H_5 , H_{6b} , H_{6c} , H_8 , hipotezleri desteklenmemiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yiyecek insanların yaşamını sürdürmesi açısından hayati bir öneme sahip olduğu gibi yiyecek sektörünün de dünyada hem yarattığı istihdam hem de oluşturduğu gelir açısından önemli sektörlerin başında yer aldığı söylenebilir. Ayrıca, insanların dışarıda yeme alışkanlığının artmasıyla birlikte yiyecek içecek işletmelerinin tercihi konusu önem kazanmaktadır. Bununla birlikte tüketiciler daha önceleri gerek işletme gerekse de yiyeceklerin tercihlerinde ürünlerin fonksiyonlarına daha çok önem verirken, günümüzde haz ve prestij gibi duygulara önem vermeye başlamıştır (Koç, 2019). Benzer bir değişimin yiyecek tercihlerinde de yaşandığı söylenebilir. Günümüzde insanların yemek yeme etkinliklerini daha çok bir deneyim olarak gördükleri ve temel fizyolojik ihtiyacını gidermekten ziyade daha çok ürün tercihlerindeki gibi haz ve prestij oryantasyonlu davrandıkları söylenebilir. Bununla birlikte deneyim yaşama oryantasyonu ile yeni yiyecekler deneyimleme güdülerinin de giderek arttığı

söylenbilir. Bu nedenle insanlar giderek daha fazla yeni ve daha önce deneyimlemediği yiyeceklere yönelebilmektedirler. Bu yaşanan deneyim işletmelerin müşterilerine yeni yiyeceklere daha kolay adapte olabilmeleri için tüketicileri daha iyi anlamalarını gerekli kıldığı söylenebilir. Buna göre eğitim durumu yüksek olanların neofili eğilimi daha fazla iken, eğitim durumu düşük olanlar yeni yiyecekleri denemeye daha az meyillidirler. Bu nedenle işletmelerin eğitim durumu daha düşük olanları da işletmeye çekebilmek için onlara yönelik pazarlama iletişimi ile ikna edici stratejiler uygulaması faydalı olabilir.

İşletmelerin tüketicileri anlayabilmesinde önemli kavramlardan biride insanların bağlanma türleridir. Bağlanma türleri, insanların pek çok davranışında önemli olabilmektedir. Bu çalışmada bağlanma türleri ile yiyecek neofobisi ve yiyecek neofilisi ilişkisi incelenmiştir. Bağlanma türleri ile yiyecek neofobi/neofilisi ilişkisine bakıldığında güvenli bağlananların yeni yiyecek deneyimlemeye daha açık oldukları görülmektedir. Ayrıca, eğitim durumu yüksek olan kişilerin yiyecek neofilisi eğiliminin daha yüksek, yeni yiyecekleri denemeye daha fazla eğilim gösterdikleri görülmektedir. Dolayısıyla farklı eğitim durumlarına sahip tüketicilerin gittiği yiyecek içecek işletmelerinin menülerin hazırlanması ve yeni ve farklı yiyeceklerin tutundurulmasında pazarlama iletişimi çabalarını daha efektif kullanması faydalı olacaktır. Özellikle menülerin hazırlanmasında menü yorgunluğuna düşülmemesi adına menülerde belirli periyodlarla güncellemeler yapılabilir. Ayrıca menülerin tasarımları yapılırken yapay zeka ve nörogastronomiden faydalanılarak yeni tasarım ve uygulamalar yapılabilir.

Araştırma sonuçlarının gastronomi sektörüne ve gastronomi alanına yeni bir bakış açısı katarak yeni ve farklı yiyeceklerin menülerde yer alması, tüketicilerin bağlanma türlerinin dikkate alınarak pazarlama faaliyetleri yürütülmesi gibi önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir. Çalışmanın yiyecek neofobisi, yiyecek neofilisi ve bağlanma türleri ile ilgili elde ettiği sonuçlar çerçevesinde ileride araştırma yapacak kişilere bir alt yapı niteliğinde olduğu ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S. (1969) "Object Relations, Dependency, and Attachment: A Theoretical Review of the Infant-Mother Relationship", *Child Development*, 40(4): 969-1025.
- Ainsworth, M. D. S. ve Bell, S. M. (1970) "Attachment, Exploration, and Separation: Illustrated by The Behavior of One-Year-Olds in a Strange Situation", *Child Development*, 41(1): 49-67.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978) "Patterns of Attachment a Psychological Study of the Strange Situation", New York: Psychology Press.
- Akten, E. ve Noyan, C.O. (2019) "Yeme Eylemi; Fizyolojik Bir İhtiyaç mı? Psikolojik Bir Davranış mı? Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ile Yeme Bağımlılığı İlişkisi", *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(Özel Sayı.1): 30-32.

- Aqueveque, C. (2016) “Responses to Different Positioning Strategies for Unfamiliar Food Among Food Neophobics and Neophilics”, *Food Quality and Preference*, 53: 66-70.
- Assanand, S., Pintel, J. P. ve Lehman, D. R. (1998) “Personal Theories of Hunger and Eating”, *Journal of Applied Social Psychology*, 28(11): 998-1015.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991) “Attachment Styles among Young Adults: A Test of a Four-Category Model”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2): 226-244.
- Birch, L. L. (1998) “Development of Food Acceptance Patterns in the First Years of Life”, *Proceedings of the Nutrition Society*, 57(4): 617-624.
- Boz, B., Fındık, E. ve Şahin, B. (2019) “Turistik Tüketicilerin Kişilik Tiplerinin Yiyecek Neofobisine Etkisi Var mıdır?”, III. Congress of International Applied Social Sciences, Çeşme-İzmir.
- Boz, H. (2018) “Tüketicilerin Bağlanma Stilllerinin Dürtüsel Satın Alma Eğilimine Etkisi”, II. International Applied Social Sciences Congress (C-iasos 2018), Demre, Antalya, Türkiye.
- Brown, K., McIlveen, H. ve Strugnell, C. (2000) “Nutritional Awareness and Food Preferences of Young Consumers”, *Nutrition & Food Science*, 30(5): 230-235.
- Caglar-Nazali, H. P., Corfield, F., Cardi, V., Ambwani, S., Leppanen, J., Olabintan, O., ...ve Treasure, J. (2014) “A Systematic Review and Meta-Analysis of ‘Systems for Social Processes’ in Eating Disorders”, *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 42: 55-92.
- Camarena, D. M., Sanjuán, A. I. ve Philippidis, G. (2011) “Influence of Ethnocentrism and Neo-phobia on Ethnic Food Consumption in Spain”, *Appetite*, 57(1): 121-130.
- Capiola, A. ve Raudenbush, B. (2012) “The Effects of Food Neophobia and Food Neophilia on Diet and Metabolic Processing” *Food and Nutrition Sciences*, 3(10): 1397-1403.
- Ceylan, V. ve Akar-Şahingöz, S. (2019) “Yetişkin Bireylerde Gıda Neofobi Düzeyinin Belirlenmesi”, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2): 772-784.
- Collins, N. L. ve Feeney, B. C. (2004) “Working Models of Attachment Shape Perceptions of Social Support: Evidence from Experimental and Observational Studies”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(3): 363-383.
- Çalışır, M. (2009) “Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3): 240-255.
- Çelikkaleli, Ö. ve Avcı, R. (2016) “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi”, *Journal of Computer and Education Research*, 4(7): 103-125.

- Çınar, Ç., Karinen, A. ve Tybur, J. M. (2021) “The Multidimensional Nature of Food Neophobia”, *Appetite*, 126: 105177.
- Dağ, İ. ve Gülüm, V. (2013) “Yetişkin Bağlanma Örüntüleri İle Psikopatoloji Belirtileri Arasındaki İlişkide Bilişsel Özelliklerin Aracı Rolü: Bilişsel Esneklik”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(4): 240-247.
- Dimitrovski, D. ve Crespi-Vallbona, M. (2017) “Role of Food Neophilia in Food Market Tourists’ Motivational Construct: The Case of La Boqueria in Barcelona, Spain”, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 34(4): 475-487.
- Durak-Batigün, A. ve Büyükşahin, A. (2008) “Aleksitimi: Psikolojik Belirtiler ve Bağlanma Stilleri”, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11: 105-114.
- Dwyer, K. M. (2005) “The Meaning and Measurement of Attachment in Middle and Late Childhood”, *Human Development*, 48(3): 155-182.
- Erözkan, A. (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Stratejileri”, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3): 60-74.
- Erzen, E. (2016) “Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3): 1-21.
- Faber, A., Dube, L. ve Knaeuper, B. (2018). Attachment and eating: A meta-analytic review of the relevance of attachment for unhealthy and healthy eating behaviors in the general population. *Appetite*, 123, 410-438.
- Fenko, A., Backhaus, B. W. ve van Hoof, J. J. (2015) “The Influence of Product-and Person-Related Factors on Consumer Hedonic Responses to Soy Products”, *Food Quality and Preference*, 41: 30-40.
- Feeney, J. A. ve Noller, P. (1990) “Attachment Style as a Predictor of Adult Romantic Relationships”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2): 281-291.
- Fischler, C. (1988) “Food, Self and Identity”, *Social Science Information*, 27(2): 275-292.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018) “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz”, *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Hardman, C. A., Christiansen, P. ve Wilkinson, L. L. (2016) “Using Food to Soothe: Maternal Attachment Anxiety is Associated with Child Emotional Eating” *Appetite*, 99: 91-96.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987) “Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3): 511-524.

- James, W. P. T. ve Schofield, E. C. (1990) “Human Energy Requirements. A Manual for Planners and Nutritionists”, Oxford University Press.
- Kardeş-Çolakoglu, N. ve Saruşik, M. (2021) “Yerel Gastronomi Ürünlerine Ait Hikâyelerin Destinasyon Pazarlamasında Kullanılmasına İlişkin Bir Değerlendirme”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(2): 730-743.
- Keklik, İ. (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillерinin Cinsiyet, Kişisel Anlamlılık, Depresyona Yatkınlık ve Sürekli Kaygı Düzeyleriyle İlişkisi”, Eğitim ve Bilim, 36(159): 84-95.
- Kesebir, S., Kökçü, F. ve Dereboy, F. (2012) “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”, New/Yeni Symposium Journal, 50(2): 99-104.
- Keskin, E. ve Sezen, N. (2020) “Restoranları Deneyimleyen Misafirlerin Neofobi ve Neofili Düzeylerinin Belirlenmesi: Kapadokya Örneği”, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(2): 1592-1606.
- Kim, H. Y. (2013) “Statistical Notes for Clinical Researchers: Assessing Normal Distribution (2) Using Skewness and Kurtosis”, Restorative Dentistry & Endodontics, 38(1): 52-54.
- Kim, Y. G., Eves, A. ve Scarles, C. (2009) “Building a Model of Local Food Consumption on Trips and Holidays: A Grounded Theory Approach”, International Journal of Hospitality Management, 28(3): 423-431.
- Knaapila, A., Silventoinen, K., Broms, U., Rose, R. J., Perola, M., Kaprio, J., ve Tuorila, H. M. (2011) “Food Neophobia in Young Adults: Genetic Architecture and Relation to Personality, Pleasantness and Use Frequency of Foods, and Body Mass Index-a Twin Study”, Behavior Genetics, 41(4): 512-521.
- Knaapila, A., Tuorila, H., Silventoinen, K., Keskitalo, K., Kallela, M., Wessman, M., ...ve Perola, M. (2007) “Food Neophobia Shows Heritable Variation in Humans”, Physiology & Behavior, 91(5): 573-578.
- Koç, E. (2013) “Inversionary and Liminoidal Consumption: Gluttony on Holidays and Obesity”, Journal of Travel & Tourism Marketing, 30(8): 825-838.
- Koç, E. (2019) “Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri Global ve Yerel Yaklaşım”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Koçak, R. ve Karasu, H. (2016) “Ergenlerde Özerkliğin Yordayıcısı Olarak Bağlanma Stilleri ve Proaktif Kişilik Yapılarının İncelenmesi”, Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 6(1): 195-236.

- Kol, K. C. ve Akçıl-Ok, M. (2020) “Akademisyenlerin Yeni Besin Korkularının Saptanması ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2): 96-116.
- Laureati, M., Bergamaschi, V. ve Pagliarini, E. (2015) “Assessing Childhood Food Neophobia: Validation of a Scale in Italian Primary School Children”, *Food Quality and Preference*, 40: 8-15.
- Marty, L., Chambaron, S., Nicklaus, S. ve Monnery-Patris, S. (2018) “Learned Pleasure from Eating: An Opportunity to Promote Healthy Eating in Children?”, *Appetite*, 120: 265-274.
- Meiselman, H. L., King, S. C. ve Gillette, M. (2010) “The Demographics of Neophobia in a Large Commercial US Sample”, *Food Quality and Preference*, 21(7): 893-897.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007) “Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change”, New York-London: The Guilford Press.
- Muhammad, R., Ibrahim, M. A., Ahmad, R. ve Hanan, F. (2016) “Psychological Factors on Food Neophobia among the Young Culinarian in Malaysia: Novel Food Preferences”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 222: 358-366.
- Nakip, M. (2013) “Pazarlamada Araştırma Teknikleri ve SPSS Uygulamaları”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Nezlek, J. B. ve Forestell, C. A. (2019) “Food Neophobia and the Five Factor Model of Personality”, *Food Quality and Preference*, 73: 210-214.
- Olabi, A., Najm, N. E. O., Baghdadi, O. K. ve Morton, J. M. (2009) “Food Neophobia Levels of Lebanese and American College Students”, *Food Quality and Preference*, 20(5): 353-362.
- Pazvantoğlu, O., Karabekiroğlu, K., Sarısoy, G., Baykal, S., Korkmaz, I. Z., Akbaş, S., ...ve Şahin, A. R. (2011) “Erişkin DEHB ve Bağlanma Biçimi İlişkisi”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(4): 274-279.
- Pepping, C. A., O’Donovan, A., Zimmer-Gembeck, M. J. ve Hanisch, M. (2015) “Individual Differences in Attachment and Eating Pathology: The Mediating Role of Mindfulness”, *Personality and Individual Differences*, 75: 24-29.
- Pliner, P. ve Hobden, K. (1992) “Development of a Scale to Measure the Trait of Food Neophobia in Humans”, *Appetite*, 19: 105-120.
- Pliner, P. ve Salvy, S. (2006) “Food Neophobia in Humans”, Shepherd ve Raats (eds.) *The Psychology of Food Choice*, *Frontiers in Nutritional Science* No:3, London: Cabi.
- Raudenbush, B. ve Frank, R. A. (1999) “Assessing Food Neophobia: The Role of Stimulus Familiarity”, *Appetite*, 32(2): 261-271.

- Rozin, P. (2006) “The Integration of Biological, Social, Cultural and Psychological Influences on Food Choice”, Shepherd ve Raats (eds.) *The Psychology of Food Choice*, *Frontiers in Nutritional Science* No:3, London: Cabi.
- Sahilli-Birdir, S., İflazoğlu, N. ve Birdir, K. (2019) “Turist Rehberi Adaylarında Yeni Yiyecek Deneme Korkusu (Neophobia)” *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4): 551-561.
- Sanjuán-López, A. I., Philippidis, G. ve Resano-Ezcaray, H. (2011) “How Useful is Acceptability to Explain Economic Value? An Application on the Introduction of Innovative Saffron Products into Commercial Markets”, *Food Quality and Preference*, 22(3): 255-263.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005) “Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk Örneğinde Psikometrik Açından Değerlendirilmesi”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16): 1-11.
- Sobal, J., Bisogni, C. A., Devine, C. M. ve Jastran, M. (2006) “A Conceptual Model of the Food Choice Process over the Life Course”, Shepherd ve Raats (eds.) *The Psychology of Food Choice*, *Frontiers in Nutritional Science* No:3, London: Cabi.
- Soucier, V. D., Doma, K. M., Farrell, E. L., Leith-Bailey, E. R. ve Duncan, A. M. (2019) “An Examination of Food Neophobia in Older Adults”, *Food Quality and Preference*, 72: 143-146.
- Soylu, A. G., Taştan, H., Eban, F. ve Aslantürk, E. (2021) “Tüketicilerin Sokak Lezzetlerine Yaklaşımlarının Neofobi Tutumları Açısından Değerlendirilmesi”, *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 151-167.
- Sümer, N. (2006) Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57): 1-22.
- Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R. ve Çekem, B. (2009) “Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif-Kompulsif Bozuklukla İlişkisi”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63): 38-45.
- Tańska, M., Babicz-Zielińska, E. ve Chaillot, A. (2017) “Attitudes of Elderly People towards New and Unfamiliar Food”, *Handel Wewnętrzny*, 1(366): 368-376.
- Tasca, G. A. ve Balfour, L. (2014) “Attachment and Eating Disorders: A Review of Current Research”, *International Journal of Eating Disorders*, 47(7): 710-717.
- Tuncdogan, A. ve Ar, A. A. (2018). Distal and Proximal Predictors of Food Personality: An Exploratory Study on Food Neophilia”, *Personality and Individual Differences*, 129: 171-174.
- Tuorila, H., Lähteenmäki, L., Pohjalainen, L. ve Lotti, L. (2001) “Food Neophobia among the Finns and Related Responses to Familiar and Unfamiliar Foods”, *Food Quality and Preference*, 12(1): 29-37.

- Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006) “Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji”, *Düşünen Adam*, 19(1): 24-39.
- Van den Heuvel, E., Newbury, A. ve Appleton, K. M. (2019) “The Psychology of Nutrition with Advancing Age: Focus on Food Neophobia”, *Nutrients*, 11(1): 151.
- Van Trijp, H. C. ve Van Kleef, E. (2008) “Newness, Value and New Product Performance”, *Trends in Food Science & Technology*, 19(11): 562-573.
- Vardal, E. ve Batıgün, A. D. (2017) Bağlanma Stilleri ve Yeme Tutumu Arasındaki İlişkide Geşalt Temas Biçimlerinin Aracı Rolü”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39): 14-23.
- Veeck, A. (2010) “Encounters with Extreme Foods: Neophilic/Neophobic Tendencies and Novel Foods”, *Journal of Food Products Marketing*, 16(2): 246-260.
- Williams, A. (2003) “Adolescents' Relationships with Parents”, *Journal of Language and Social Psychology*, 22(1): 58-65.
- Williams, B., Onsmann, A., & Brown, T. (2010). Exploratory factor analysis: A five-step guide for novices. *Australasian journal of paramedicine*, 8(3).
- Yong, A. G., & Pearce, S. (2013). A beginner’s guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. *Tutorials in quantitative methods for psychology*, 9(2), 79-94.
- Yiğit, S. ve Doğdubay, M. (2017) “Gastronomi Eğitimi Alan Öğrencilerde Yiyecekte Yenilik Korkusu (Food Neophobia): Balıkesir Üniversitesi Örneği”, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2): 162-168.

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikirini oluşturmak / <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Öğr. Gör. Burçin BOZ Doç. Dr. Bayram ŞAHİN Prof. Dr. Erdoğan KOÇ
Tasarım / <i>Design</i>	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / <i>Designing method, scale and pattern</i>	Öğr. Gör. Burçin BOZ Doç. Dr. Bayram ŞAHİN Prof. Dr. Erdoğan KOÇ
Veri Toplama ve İşleme / <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlenmek ve raporlamak / <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Öğr. Gör. Burçin BOZ Doç. Dr. Bayram ŞAHİN Prof. Dr. Erdoğan KOÇ
Tartışma ve Yorum / <i>Discussion and Interpretation</i>	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / <i>Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings</i>	Öğr. Gör. Burçin BOZ Doç. Dr. Bayram ŞAHİN Prof. Dr. Erdoğan KOÇ
Literatür Taraması / <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak / <i>Review the literature required for the study</i>	Öğr. Gör. Burçin BOZ Doç. Dr. Bayram ŞAHİN Prof. Dr. Erdoğan KOÇ

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Teşekkür: -

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Acknowledgement: -